

**Botanický průzkum
přírodní památky Bělohradská bažantnice**

Mgr. Michal Gerža

říjen 2016

Obsah

1. Metody botanického průzkumu.....	3
1.1 Floristický průzkum.....	3
1.2 Charakteristika vegetace.....	4
2. Výsledky.....	4
2.1 Stručná floristická charakteristika.....	4
2.2 Komentovaný přehled vybraných významnějších druhů	5
2.3 Popis vegetace.....	8
3. Zhotovitel.....	12
4. Použité prameny.....	13
Přílohy.....	13

1. Metody botanického průzkumu

1.1 Floristický průzkum

Základem floristického průzkumu byla podrobná inventarizace, kterou jsem na lokalitě provedl v roce 2016. Lokalitu jsem navštívil během vegetační sezóny 2016 celkem třikrát (na počátku května, na počátku června a v polovině srpna). Aktuálně zjištěné druhy jsou uspořádány do přehledné tabulky (Příloha 1). Lokalitu jsem rozdělil do šesti homogennějších ploch, přičemž v každé jsem provedl samostatnou inventarizaci (viz. obr. 1). Inventarizována byla i plocha ochranného pásma mimo plochu minigolfu a divadla. Zvláštní pozornost je věnována druhům chráněným (dle vyhlášky č. 395/1992 Sb.), druhům červeného seznamu ČR (Grulich 2012) a dalším regionálně vzácnějším druhům. U vybraných druhů je zpracován podrobnější komentář obsahující informace zejména o zařazení do kategorie ohrožení, odhadu početnosti, lokalizaci a biotopu. Výskyt některých druhů byl zakreslován do ortofotomapy. Excerpci historických dat jsem pro tuto zprávu neprováděl. Jen slovně komentuji některé historické údaje a poznatky.

Nomenklatura taxonů: Kubát et al. 2002

Obr. 1: Inventarizované plochy

- 1 – louky na jihu PP (včetně dřevinných liniových struktur, které je rozdělují a ohraničují), rozloha 9,85 ha
- 2 – lesní porosty, rozloha 34,27 ha
- 3 – louky v SZ části PP a OP (mimo plochu minigolfu a letního divadla), rozloha 3,79 ha
- 4 – louky ve střední části PP, u hudebního pavilónu, rozloha 1,71 ha
- 5 – jezírko při S okraji PP s přilehlým rozvolněným porostem se sekaným podrostem, rozloha 0,35 ha
- 6 – lesní loučka v S části PP, rozloha 0,17 ha

1.2 Charakteristika vegetace

Při návštěvě na počátku června 2016 jsem věnoval pozornost také rozšíření a skladbě vegetace na území PP a ochranného pásma. Jednotlivé vegetační typy přirozené a polopřirozené vegetace jsou slovně popsány. Popis se zabývá zejména jejich složením, rozšířením, mírou degradace a případně i jejich variabilitou na lokalitě. Současný stav lehce konfrontuji s popisem a mapou dílčích ploch, která je součástí plánu péče pro PP na období 2007–2016.

Klasifikaci vegetace jsem zvolil podle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010). Zpravidla uvádím i ekvivalent fytoocenologického hodnocení. Názvosloví pro fytoocenologickou klasifikaci lesní vegetace je podle Chytrý (ed.) 2013, pro mokřadní vegetaci podle Chytrý (ed.) 2011 a pro travinnou Chytrý (ed.) 2007 a dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010).

2. Výsledky

2.1 Stručná floristická charakteristika

V roce 2016 jsem na území PP při botanickém průzkumu našel 307 taxonů cévnatých rostlin. Jejich skutečný počet bude ještě vyšší, neboť nebyly určovány druhy z kritických skupin (*Alchemilla*, *Taraxacum*, *Rubus* aj.) a některé další druhy mohly být přehlédnuty. Flóra lokality je poměrně pestrá, neboť jsou na ní přítomna různá stanoviště a biotopy. Je tvořena především druhy mezofilních až podmáčených luk a druhy mezofilních a vlhkých listnatých lesů. Významná je i skupina mokřadních druhů nelesních i lesních stanovišť.

K nejvýznamnějším rostlinným druhům lokality patří bezesporu chráněný *Dactylorhiza majalis*, jehož početnost zde dosahuje několika set rostlin, celkem početný (minimálně vyšší desítky trsů) je *Trollius altissimus*. V případě dalších dvou zjištěných chráněných druhů nelze vyloučit možnost jejich vysazení na lokalitě (jsou to *Calla palustris* a *Lunaria rediviva*). Z druhů uváděných v minulosti, ale v roce 2016 nepotvrzených, je potřeba vyzdvihnout *Carex distans*. Je ale možné, že jsem tuto vzácnější ostřici slatinných luk a slanisk přehlédnul. V květeně lokality, která leží v nadmořské výšce přibližně 300 m, je několik překvapivých výskytů druhů, jež jsou typické spíše pro horské oblasti. Jsou to především *Thalictrum aquilegifolium* a *Poa remota*. Až ve vyšších polohách mají těžiště výskytu ale i např. *Circaea alpina*, *Polygonatum verticillatum* nebo *Chaerophyllum hirsutum*.

Květena lokality je do určité míry ovlivněna tím, že navazuje na městskou zástavbu a část je využívána jako lázeňský park. Celkový počet cizorodých druhů, které pocházejí ze záměrné výsadby, byly neúmyslně zavlečeny nebo zplaňují z kultur ale není nijak výrazně vysoký. Zejména v severozápadních partiích se v podrostu lesa místy velmi hojně vyskytuje *Symphoricarpos albus*, z dalších cizorodých dřevin jsem zaznamenal např. vzácně *Spiraea* sp., v loukách jako solitera někde roste tuje a v lesních porostech byly místy vysazovány hybridní topoly a zcela ojediněle jsem našel akát. Z bylin jsou přítomny např. *Lysimachia punctata*, *Galeobdolon argentatum* a na několika místech roste invazní *Reynoutria japonica*.

2.2 Komentovaný přehled vybraných významnějších druhů

Z 307 taxonů cévnatých rostlin nalezených na lokalitě v roce 2016 patří 4 mezi druhy chráněné podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. Podle červeného seznamu ČR (Grulich 2012) jsem na lokalitě aktuálně našel 20 druhů.

Tab. 1.: Zastoupení druhů v jednotlivých kategoriích ohrožení

	ohrožení dle červeného seznamu ČR		ohrožení dle vyhlášky č. 395/1992 Sb.
	C4	C3	O
abs.	14	6	4
%	4,6	1,9	1,3
celkem abs.	20		4
celkem %	6,5		1,3

Vysvětlivky:

Ohrožení dle červeného seznamu ČR (Grulich 2012)

C4 – druh vyžadující pozornost

C3 – druh ohrožený

ohrožení dle vyhlášky č. 395/1992 Sb.

O – druh ohrožený

V následujícím komentovaném přehledu vybraných druhů je za jménem taxonu na prvním místě kategorie ohrožení dle vyhl. č. 395/1992 Sb., na druhém dle červeného seznamu ČR.

Abies alba -, C4a

výskyt: severně od Černého jezírka v blízkosti severovýchodní hranice PP

Jedli jsem našel v jediném vzrostlém exempláři v lesním porostu charakteru dubohabřiny.

Berula erecta -, C4a

výskyt: v kanálu v loukách v JZ části PP, přibližně 50°25'23.1"N, 15°35'45.7"E, sporadicky v kanálech v lesních porostech

Potočnice osidluje břehy potoků a kanálů, vzácně roste i ve stojatých vodách. Nejčastěji se vyskytuje v pomalu tekoucích mezotrofních až eutrofních vodách. V PP jsem ji v roce 2016 našel bohatě v kanálu v loukách v JZ části PP, kde vytváří v délce asi 100 m porosty biotopu M1.5 Pobřežní vegetace potoků.

Calla palustris O, C3

výskyt: v tůni při severním okraji PP hned u silnice – přibližně 50°25'44.3"N, 15°35'27.1"E a v zazemněné malé tůňce v těsně přilehlé olšíně – přibližně 50°25'43.9"N, 15°35'28.1"E

Ďáblík je rostlina bahnitých břehů a mělkých vod, roste na rašeliništích, kolem rybníků a mrtvých říčních ramen, upřednostňuje stanoviště zastíněná. V PP rostou až stovky ďáblíků při březích tůňky na severním okraji PP a na ploše asi 3 x 3 m v těsně přilehlé zazemněné tůňce. S ohledem na to, že lokalita je dlouhodobě lázeňským parkem, se domnívám, že ďáblík zde byl kdysi vysazen, i když původní výskyt nelze zcela vyloučit.

Carex disticha -, C4a

výskyt: na loukách v JZ části PP a ve vhlčích východních partiích luk v ochranném pásmu PP

Ostřice dvouřadá je druhem vlhkých a slatinných luk, roste relativně hojně po téměř celém území ČR, chybí především ve vyšších oblastech. V PP je hojnější zejména v severních partiích luk v JZ části PP, kde vytváří na menších plochách i dominantu porostu.

Carex otrubae -, C4a

výskyt: na loukách v JZ části PP a ve vlhčích východních partiích luk v ochranném pásmu PP

Ostřice Otrubova roste na loukách, na březích vodních nádrží či v příkopech, obvykle na minerálně silných půdách, někdy i zasolených. V ČR se vyskytuje hlavně v teplejších oblastech nížin a nižších pahoraktin. V PP roste zejména na loukách v JZ části PP, zpravidla v místech s nižší vegetací a na místech narušených, např. na okrajích cest.

Carex paniculata -, C4a

výskyt: v blízkosti příkopu na loukách v JZ části PP – 50°25'26.2"N, 15°35'44.6"E a na břehu kanálu v loukách – 50°25'22.8"N, 15°35'44.6"E a na břehu Černého jezírka v lesním komplexu – přibližně 50°25'29.9"N, 15°36'1.2"E

Ostřice latnatá osidluje širokou škálu biotopů. Roste na březích řek i vodních nádrží, na slatinných loukách, v lesních mokřadech a olšínách a též příkopech od nížin do podhorského stupně. V PP jsem našel asi 30 trsů na okraji mokřadní louky v JZ části PP. Zde roste v podrostu olše v místech, kde se rozlévá vodní příkop. Dále jeden trs jsem našel na břehu jiného kanálu nedaleko. Velmi vzácně roste ostřice latnatá i v podrostu olšiny na břehu Černého jezírka.

Carex pseudocyperus -, C4a

výskyt: na břehu Černého jezírka v lesním komplexu – přibližně 50°25'29.481"N, 15°36'0.034"E

Ostřice nedišáchor osidluje břehy a mělké okraje rybníků, nádrží a slepých ramen, obnažené břehy dolních toků větších řek, eutrofní mokřady a bažinné olšiny zejména v nižších polohách. V PP jsem našel jediný trs na břehu Černého jezírka.

Dactylorhiza majalis O, C3

výskyt: na loukách v JZ části PP (ve vysoké koncentraci zejména v okolí 50°25'19.4"N, 15°35'43.9"E) a na loukách ve střední části PP u hudebního pavilónu (ve vyšší koncentraci zejména v okolí 50°25'34.7"N, 15°35'37.2"E)

Prstnatec májový je patrně nejvýznamnějším rostlinným druhem lokality, který je z PP v současnosti znám. Roste zejména v loukách v JZ části PP. V jednom místě na ploše několika arů má koncentrovaný výskyt, kde v roce 2016 vykvétalo několik set rostlin. Jednotlivě jsem ho nacházel ale na mnohem větší ploše (mimo jižní partie těchto luk), zpravidla ve vegetaci biotopů T1.9 až T1.5 (střídavě vlhké bezkolencové louky a vlhké pcháčové louky). Vyhýbá se nejsušším partiím charakteru mezofilních luk a vysoké mokřadní vegetaci s rákosem, chrasticí a vysokými ostřicemi. Druhým nalezištěm v rámci PP jsou louky ve střední části PP u hudebního pavilónu, kde roste zejména v jejich zachovalých východních partiích. V roce 2016 zde vykvétaly vyšší desítky rostlin.

Galium boreale -, C4a

výskyt: na loukách v JZ části PP, na loukách ve střední části PP u hudebního pavilónu a na loukách v ochranném pásmu

Svízel severní je druhem se širokou ekologickou amplitudou. Roste nejčastěji na mezických a vlhčích loukách, ale také i v subxerothermních trávnících od nížin do hor. V PP je běžnou součástí luční vegetace, vyhýbá se jen silněji eutrofním partiím a vysokým porostům s dominancí rákosu, chrastice a vysokých ostřic.

Galium wirtgenii -, C4a

výskyt: na loukách v JZ části PP a na loukách v ochranném pásmu

Svízel Wirtgenův roste na vlhkých, obvykle slatinných loukách se silně kolísající hladinou podzemní vody. V ČR zejména v nížinných oblastech a některých pahorkatinách. V PP roste roztroušeně na loukách v JZ části PP a vzácněji na loukách v ochranném pásmu.

Listera ovata -, C4a

výskyt: na loukách ve střední části PP u hudebního pavilónu – přibližně 50°25'34.5"N, 15°35'37.1"E

V roce 2016 jsem nacházel desítky rostlin bradáčku vejčitého na loukách u hudebního pavilónu. Zde rostl v zachovalé vegetaci charakteru vlhké pcháčové louky. Bradáček vejčitý je náš nejběžnější zástupce vstavačovitých. Roste ve světlých lesích, vlhkých hájích, lesních lemech i na otevřených loukách, v pásmu od nížin až do hor. Je pravděpodobné, že se v PP vyskytuje i na dalších místech.

Lunaria rediviva O, C4a

výskyt: v lesním porostu u cesty u Černého jezírka, přibližně 50°25'29.1"N, 15°36'1.5"E

Měsíčnice vytrvalá roste v v PP v počtu několika desítek rostlin na malé ploše u Černého jezírka. S ohledem na povahu místa (frekventovaná lesní cesta u jezírka s altánkem nedaleko) je dost dobře možné, že zde byla kdysi tato dekorativní rostlina vysazena. V ČR měsíčnice nejčastěji roste na sutích a v roklích podhorských lesů, někdy i podél toků, kudy sestupuje až do nížin.

Poa remota -, C3

výskyt: Na okraji stružky v lesním porostu při SZ okraji lokality, přibližně 50°25'39.4"N, 15°35'24.9"E

V roce 2016 jsem našel jednu rostlinu při severozápadním okraji lesního porostu v ochranném pásmu PP. Rostla na břehu stružky v místech, kde se stružka křížuje s lesní pěšinou. Lipnice oddálená je poměrně vzácným a často i přehlíženým druhem rostoucím na březích potoků, na lesních prameništích a ve vlhkých lesích, především v horských a podhorských oblastech.

Serratula tinctoria -, C4a

výskyt: na loukách v JZ části PP

Srpici barvířskou jsem v roce 2016 našel naprosto ojediněle na loukách v JZ části PP. Je typickým druhem střídavě vlhkých bezkolencových luk.

Silaum silaus -, C3

výskyt: na loukách v JZ části PP, na loukách ve střední části PP u hudebního pavilónu a na loukách v ochranném pásmu

Kormáč olešníkovaný je druhem vlhkých a slatinných luk. V ČR se vyskytuje v nížinách a pahorkatinách, a to jen roztroušeně až vzácně. V PP jsem jej v roce 2016 nalézal prakticky ve všech lužních partiích, ale téměř vždy jen jednotlivě.

Thalictrum aquilegifolium -, -

výskyt: v lesním porostu – přibližně 50°25'32.4"N, 15°35'48.6"E

Žluťucha orlíčkolistá není druhem chráněným ani druhem červeného seznamu. V širším okolí Lázní Běláhoř se ale jedná o velice vzácný druh. V ČR je totiž rozšířena hlavně v horských a podhorských oblastech a PP představuje velice nízko položenou lokalitu. V roce 2016 jsem našel několik rostlin v zachovalém lužním lese přibližně uprostřed lesního komplexu.

Thalictrum lucidum -, C3

výskyt: na loukách v JZ části PP

Žluťucha lesklá roste jen vzácně až roztroušeně na loukách v JZ části PP. Nacházel jsem ji ve většině typů vegetace, mimo porosty rákosu a chrastice. V ČR je rozšířena v nížinách a pahorkatinách. Roste na vlhkých až mokřých loukách, v lužních lesích nebo v pobřežních křovinách, hlavně v nivách řek.

Trollius altissimus O, C3

výskyt: na loukách v JZ části PP a na loukách ve střední části PP u hudebního pavilónu
Upolín nejvyšší roste v PP hlavně na loukách v její JZ části. V roce 2016 jsem jej nacházel vzácně až roztroušeně na velké části těchto luk. Početnost dosahovala mnoha desítek, možná až několika set trsů. Chyběl hlavně v jižních partiích luk, naopak nejhojnější byl v severní části těchto luk. Vzácně se upolín také vyskytuje na loukách u hudebního pavilónu, a to v jejích nejzachovalejších východních partiích. Vegetace, v níž v PP roste, má charakter vlhkých pcháčových luk až střídavě bezkolencových luk, roste i ve vysokých ostřicích.

Ulmus laevis -, C4a

výskyt: v lesních porostech a soliter v jižní části luk v JZ části PP
Jilm vaz je dřevinou hlavně lužních lesů, a to především v nivách větších toků. V PP jsem jej zcela ojedinelé našel v lesním porostu. Za pozornost stojí mohutnější soliter v loukách v JZ části PP.

Ulmus minor -, C4a

výskyt: v lesních porostech a soliter v jižní části luk v JZ části PP
Jilm habrolistý jsem v PP našel zcela sporadicky v lesních porostech. Je druhem hlavně světlých lesů, lesních lemů a křovin nižších poloh.

Valeriana dioica -, C4a

výskyt: na loukách v JZ části PP – 50°25'19.1"N, 15°35'43.5"E, na loukách ve střední části PP u hudebního pavilónu – 50°25'34.4"N, 15°35'38.2"E a na loukách v ochranném pásmu – přibližně 50°25'41.0"N, 15°35'26.9"E

Kozlík dvoudomý jsem v roce 2016 našel na lokalitě na třech místech. Jeho početnost dosahovala mnoha desítek až stovek rostlin, jen na loukách v ochranném pásmu to byly jednotlivé rostliny. Kozlík zde roste v podmáčené nižší vegetaci charakteru vlhké pcháčové louky.

Další významnější druhy rostlin uváděné v plánu péče o PP na období 2007–2016:

Aquilegia vulgaris -, C3

Carex distans -, C3

Crepis mollis subsp. *hieracioides* -, C3

Peucedanum oreoselinum -, C4a

Valeriana excelsa subsp. *sambucifolia* -, C4a

Uváděn z ochranného pásma.

Při průzkumu jsem taxony z okruhu *Valeriana officinalis* agg. nerozlišoval.

2.3 Popis vegetace

PP Bělohradská bažantnice je tvořena poměrně širokou škálou biotopů. Lesní porosty mají převážně charakter jasanovo-olšového luhu, který místy přechází až do mokřadních olšin. Maloplošně jsou přítomny i hercynské dubohabřiny. Pro diferenciaci lučních společenstev je rozhodující vodní režim stanoviště. Jsou přítomny mezofilní ovsíkové louky, vlhké pcháčové louky a střídavě vlhké bezkolencové louky. Na silně podmáčených místech je hojně přítomna vegetace vysokých ostřic a někde i rákosiny. Na drobné tůně jsou vázány další typy mokřadní či vodní vegetace. Jednotlivé typy luční a lesní vegetace jsou spojeny vzájemnými přechody a proto jejich níže uváděné podíly na lokalitě jsou jen velmi orientační (v podílu biotopů je zahrnuta i plocha ochranného pásma). V případě vlhkých pcháčových a střídavě vlhkých bezkolencových luk má navíc většina ploch spíše charakter přechodu mezi těmito typy.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): V1 Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních vod

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Lemno-Spirodeletum polyrhizae*, asociace *Potamo natantis-Polygonetum natantis*

podíl plochy na lokalitě: méně než 1 %

popis: Makrofytní vegetace byla v roce 2016 přítomna v tůni na S okraji PP a v nově vytvořených tůňkách v rákosinách v JZ části PP. Zatímco v tůňce na S okraji dominovala *Spirodela polyrhiza*, v tůňkách v JZ části PP byly vyvinuty porosty *Persicaria amphibia* (ve dvou ze tří tůňek). V Černém jezírku vodní vegetace chyběla, sporadicky byl přítomen jen *Lemna minor*.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): M1.1 Rákosiny eutrofních stojatých vod

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Phragmitetum asutralis*

podíl plochy na lokalitě: přibližně 2,5 % (cca 1,3 ha)

popis: Eutrofní rákosiny jsou v PP přítomny jen při severních okrajích luk v JZ části PP. Jedná se o velmi silně podmáčené partie s dominancí *Phragmites australis*. Na svém okraji plynule přecházejí ve vegetaci vysokých ostřic. Rákosiny zde zcela jistě vznikly na místech dřívějších kosených luk. K zamokření těchto partií a následně k expanzi rákosu došlo až při postupném znefunkčnění melioračního systému a absenci hospodaření na hůře přístupných plochách.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): M1.3 Eutrofní vegetace bahnitých substrátů

označení dle fytoocenologické klasifikace: svaz *Eleocharito palustris-Sagittarion sagittifoliae*

podíl plochy na lokalitě: méně než 1 %

popis: Eutrofní vegetace bahnitých substrátů se v rámci PP vyskytuje pouze v mělké vodě v tůňce na S okraji PP. Tvoří ji zde druhy jako *Calla palustris*, *Glyceria fluitans* (dominanta), *Alopecurus aequalis*, *Alisma plantago-aquatica* a *Ranunculus sceleratus*. Rozvoj tohoto typu vegetace je velmi závislý na výšce hladiny vody v tůni. V posledním plánu péče (Prausová et al. 2007) není výskyt biotopu M1.3 v PP uveden.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): M1.5 Pobřežní vegetace potoků

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Beruletum erectae*

podíl plochy na lokalitě: méně než 1 %

popis: Biotop M1.5 jsem v roce 2016 zaznamenal v jednom z příkopů v loukách v JZ části PP (vodoteč tekoucí od Černého jezírka). Biotop je určen bohatými porosty *Berula erecta*, která vytváří v toku monodominantní společenstvo. Druh se sporadicky vyskytuje i v tocích v lesních porostech, ale zde už nevytváří samostatné společenstvo. Biotop je v PP ohrožen zejména zástiněm břehové vegetace.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): M1.7 Vegetace vysokých ostřic

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Caricetum acutiformis*, asociace *Caricetum distichae*, asociace *Caricetum gracilis*, asociace *Phalaridetum arundianaceae*

podíl plochy na lokalitě: přibližně 4 % (cca 2,2 ha)

popis: Vegetace vysokých ostřic se vyskytuje téměř výhradně na loukách v JZ části PP. Zejména v jejich severních partiích tvoří rozsáhlé souvislé porosty. Tato vegetace je vázána na nejvíce podmáčené partie luk (mimo porosty rákosu). Lze ale předpokládat, že v době, kdy meliorační systém na loukách byl funkčnější, rozšíření vegetace vysokých ostřic bylo menší. Zastoupeny jsou zejména porosty s dominancí druhů *Carex acuta*, *C. acutiformis* a *Phalaris arundianacea*. *Phalaris arundianacea* je konkurenčně velmi silným druhem s expanzními tendencemi a někde se rozrůstá i do cennější druhově bohatší luční vegetace, a to i na stanoviště ne tak podmáčená. Nejvýznamnější jsou porosty s dominancí spíše nižší ostřice *Carex disticha*. Ty jsou v porovnání s dalšími druhy

ostříc o poznání druhově bohatší. Vegetace vysokých ostříc tvoří podél vlhkostního gradientu plynulé přechody zejména k biotopům T1.5 a T1.9.

V posledním plánu péče (Prausová et al. 2007) je uveden více jak dvojnásobný rozsah tohoto typu vegetace. Do značné míry to bude dáno subjektivitou hodnocení znásobenou plynulými přechody mezi vegetačními typy. Ale i v případě dalších typů vegetace lze sledovat v roce 2016 posun od vlhkých typů k sušším.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): T1.1 Mezofilní ovsíkové louky

označení dle fytoecologické klasifikace: asociace *Pastinaco sativae-Arrhenatheretum elatioris*

podíl plochy na lokalitě: přibližně 10 % (cca 5 ha)

popis: Mezofilní louky jsou v PP a ochranném pásmu rozšířeny na dvou místech. Velké plochy zauímají v jižních partiích luk v JZ části PP, kde osídlují nejvýše položená místa. Tyto porosty mají značně eutrofní charakter s převahou vysokých trav (*Dactylis glomerata*, *Alopecurus pratensis*, *Festuca pratensis*, *Holcus lanatus*, *Poa pratensis*, *Alopecurus pratensis*). V nižších partiích tyto porosty plynule přecházejí ve vegetaci vlhkých pcháčových luk, ale i s prvky bezkolencových luk.

V ochranném pásmu PP v SZ části lokality mají mezofilní louky poněkud jiný charakter. Na velkých plochách převažuje středně vysoká tráva *Festuca rubra* agg., dále jsou hojněji přítomny *Poa pratensis*, *Holcus lanatus*, *Alopecurus pratensis*. Zejména v J části ochranného pásma pak nabývají eutrofnější charakter. V partiích s dominancí *Festuca rubra* jsou sporadicky přítomny i prvky střídavě vlhkých luk (*Galium boreale*, *Silaum silaus*, *Betonica officinalis*). Nevyhraněná vegetace mající asi nejbližší k biotopu T1.1 se vyskytuje i v jižních a západních partiích luční enklávy ve střední části PP u hudebního pavilónu.

Oproti údajům v předchozím plánu péče zaznamenaly mezofilní louky výraznější nárůst. Lze předpokládat, že na mnoha jejích místech se kdysi vyskytovaly jiné typy luční vegetace, zejména střídavě vlhké bezkolencové louky.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): T1.5 Vlhké pcháčové louky

označení dle fytoecologické klasifikace: svaz *Calthion palustris*

podíl plochy na lokalitě: přibližně 7 % (cca 3,8 ha)

popis: Vlhké pcháčové louky jsou na lokalitě značně variabilní jednotkou s mnoha přechody k jiným typům vegetace (zejména T1.9 a M1.7, méně T1.6). Klasifikovat je na úrovni asociace je proto velmi obtížné. Jen ve východních partiích ochranného pásma je lze bez výraznějších pochybností přiřadit k asociaci *Angelico-Cirsietum oleracei*. Vegetace pcháčových luk je přítomna zejména na loukách v JZ části PP, v menší míře na loukách v S části území a s určitými výhradami by k nim bylo možno přiřadit i některé partie luk ve střední části PP u hudebního pavilónu. Rozsah ve srovnání s předchozím plánem péče se prakticky nezměnil.

V zásadě lze na lokalitě rozlišit tři výrazněji rozdílné typy. 1) Druhově bohatší, spíše nižší vegetace i s prvky střídavě vlhkých luk. Tyto porosty jsou přítomny na jediném místě v jižních partiích luk v JZ části PP a vyznačují se mimo jiné bohatým výskytem *Dactylorhiza majalis*. 2) Eutrofnější porosty s převahou vyšších trav (např. *Alopecurus pratensis*, *Poa trivialis*, *Holcus lanatus*) s výraznějším přechodem k vegetaci vysokých ostříc (hojně zejména *Carex acuta*). Tento typ se vyskytuje jen na loukách v JZ části PP, a to při jejích jižních okrajích a ve střední části. 3) Eutrofnější porosty s výraznými prvky tužebníkových lad (hojnější *Filipendula ulmaria*, dále např. *Geranium palustre*). Tato vegetace je přítomna na loukách v JZ části PP při jejích jižních okrajích (kde se prolíná s předchozím typem) a na zastíněných loučkách v S části území.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): T1.6 Vlhká tužebníková lada

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Filipendulo ulmariae-Geranium palustris*

podíl plochy na lokalitě: méně než 1 % (cca 0,4 ha)

popis: Dobře vyhraněné tužebníkové lado se v PP aktuálně vyskytuje jen na stíněných loučkách v S části lokality. Porosty jsou pravidelně koseny, ale dominance tužebníku ještě přetrvává z minulosti, navíc je zřejmě podporován i trojí stanoviště a zástinem. Vegetace s hojnějším tužebníkem byla dříve zaznamenána i na loukách v JZ části PP. Zde ale tužebník pod vlivem pravidelného kosení již více ustoupil.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): T1.9 Střídavě vlhké bezkolencové louky

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Molinietum caeruleae*

podíl plochy na lokalitě: přibližně 2 % (cca 1,2 ha)

popis: Podíl biotopu T1.9 se těžko určuje, neboť asi žádnou plochu v PP nelze označit za dobře vyhraněný biotop T1.9. Jejich rozsah určený v roce 2016 je víceméně shodný s rozsahem v předchozím plánu péče (Prausová et al. 2007). V PP se vyskytují na loukách ve střední části u hudebního pavilónu (zde v jejich nejzachovalějších východních partiích) a na loukách v JZ části PP (zde v jejich severní části). Z indikačních druhů jsou přítomny druhy *Betonica officinalis*, *Silaum silaus*, *Galium boreale*, *Carex flacca*, *Juncus inflexus*. *Molinia caerulea*, který je častou dominantou tohoto typu vegetace, je na lokalitě přítomen jen vzácněji. Charakteristický je také výskyt *Dactylorhiza majalis* a *Carex panicea*.

Bekolencové louky jsou velmi citlivé na změny vodního režimu a také na eutrofizaci. Na loukách v JZ části PP jsou obklopeny vegetací vysokých ostřic, se kterou tvoří plynulé přechody. Při změně ekologických podmínek může dojít k expanzímu šíření vysokých ostřic do nižší vegetace bezkolencových luk. Typické druhy pro bezkolencové louky se ojediněle vyskytují i v mezofilních loukách. Lze předpokládat, že v minulosti se jednalo o daleko rozšířenější typ vegetace, zejména na úkor mezofilních luk a také vysokých ostřic.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): L1 Mokřadní olšiny

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Carici elongatae-Alnetum glutinosae*, asociace *Carici acutiformis-Alnetum glutinosae*

podíl plochy na lokalitě: jen velmi přibližně 2 % (cca 1 ha)

popis: Mokřadní olšiny nebyly v minulém plánu péče o PP vůbec zmíněny. Na lokalitě jsou přítomny ve dvou odlišných podobách. Při severním a východním břehu Černého jezírka jsou porosty blízké asociaci *Carici elongatae-Alnetum glutinosae*. Jedná se o maloplošné, ale typické porosty. V podrostu rostou druhy jako *Carex elongata*, *C. acutiformis*, *C. paniculata*, *C. canescens*, *C. remota* a *Phragmites australis*. V zachovalých porostech jasanovo-olšového luhu ve středních partiích PP jsou místy silně podmačené sníženiny, které mají charakter mokřadních olšin sociace *Carici acutiformis-Alnetum glutinosae*. Oproti předchozí asociaci podrost obsahuje více druhů rostoucích i v luzích. Dominantou je *Carex acutiformis*, dále se vyskytují např. *Carex remota*, *Equisetum sylvaticum*, *Caltha palustris*, *Solanum dulcamara*, *Athyrium filix-femina*, *Iris pseudacorus*, *Lysimachia vulgaris*. Protože mokřadní olšiny tvoří plynulé přechody k luhům, je určení jejich rozlohy jen velmi hrubé.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): L2.2 Údoní jasanovo-olšové luhy

označení dle fytoocenologické klasifikace: asociace *Pruno padi-Fraxinetum excelsioris*

podíl plochy na lokalitě: jen velmi přibližně 53 % (cca 27 ha)

popis: Jasanovo-olšové luhy jsou výrazně převažujícím biotopem lokality. Většina porostů je poměrně zachovalých s vysokou přírodovědnou a ochrannou hodnotou. Dominantami stromového patra je buď *Fraxinus excelsior* nebo *Alnus glutinosa*, na menších plochách převažuje i *Quercus robur*. Dále jsou přítomny *Acer pseudoplatanus*, *A. campestre*, *A. platanoides*, *Tilia*

cordata, ojediněle *Ulmus* sp.. Jako degradační prvek je místy přítomen smrk a ojediněle i hybridní topoly. Keřové patro je zpravidla vyvinuto velmi silně. Hojný je *Prunus padus*, mlaziny jasanu a klenu, vzácnější jsou např. *Cornus sanguinea*, *Crataegus* sp., *Corylus avellana* aj. Místy, zejména v severozápadních partiích PP se masově vyskytuje cizorodý *Symphoricarpos albus*. V podrostu se vyskytují druhy jako *Brachypodium sylvaticum*, *Carex sylvatica*, *C. remota*, *C. acutiformis*, *Stachys sylvatica*, *Circaea lutetiana*, *Geum rivale*, *Rubus caesius*, většinou v menší míře např. *Impatiens paviflora*, *Colchicum autumnale*, *Caltha palustris*, *Aegopodium podagraria*, *Urtica dioica*, *Stellaria nemorum*, *Festuca gigantea*, *Mercurialis perennis*, *Milium effusum*. Jeho složení značně závisí na hydrologických podmínkách, neboť luhy tvoří přechody od mokřadních olšin k dubohabřinám.

Větší část porostů představuje pravděpodobně kontinuálně lesní vegetaci. Jen menší část jsou porosty vyvinuté na dřívějších loukách (zejména jižní a jihovýchodní partie – zde převažují nepůvodní porosty s hojným smrkem). Tím, že velká část lesa je využívána jako lázeňský park, vyznačuje se území určitými specifiky údržby. Některé cesty slouží jako vycházkové trasy, jsou zpevněny nebo v malé míře i osvětleny. Zejména v severozápadních partiích je místy podél cest vyřezávané keřové patro. Na trasách jsou umístěny lavičky a ve východní části je upravený pramen do podoby altánku. Na několika místech dochází ke skládkování biomasy ze zahradnické činnosti. I přes tyto jevy a činnosti mají lesní porosty vysokou hodnotu z hlediska ochrany přírody. Na druhou stranu forma využití lesa jako parku jej ochránila před postupy konvenčního lesního hospodaření, které by mělo na přírodní hodnoty nesporně výrazně negativnější dopad.

označení dle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010): L3.1 Hercynské dubohabřiny

označení dle fytoocenologické klasifikace: svaz *Carpinion betuli*

podíl plochy na lokalitě: jen velmi přibližně 5 % (cca 2,5 ha)

popis: Dubohabřiny jsou v PP přítomny na vyvýšených místech zejména při severovýchodních a východních okrajích lesního komplexu. Jejich podíl se odhaduje jen s obtížemi, neboť tvoří plynulý přechod k luhům a část porostů na stanovišti dubohabřin má podobu spíše nepůvodního lesa s převahou smrku. Předchozí plán péče je v přehledu biotopů PP vůbec neuvádí. Zdejší porosty mají spíše eutrofnější charakter. Stromové patro tvoří hlavně *Quercus robur*, místy dominuje druhotně i *Fraxinus excelsior*. Dále jsou přítomny *Acer pseudoplatanus*, *A. campestre*, *A. platanoides*, *Tilia cordata*, *Carpinus beulus* a jako degradační prvek v různé intenzitě *Picea abies*. Bylinné patro tvoří druhy jako *Poa nemoralis*, *Aegopodium podagraria*, *Mercurialis perennis*, *Galium aparine*, *Carex sylvatica*, *Brachypodium sylvaticum*, *Viola reichenbachiana*, *Circaea lutetiana*, *Milium effusum*, *Galium odoratum*, *Galeobdolon montanum*, *Alliaria petiolata*, vzácně např. *Stellaria holostea*, *Polygonatum verticillatum*, *P. multiflorum*, *Bromus benekenii*, *Pulmonaria obscura*, *Melica nutans*.

3. Zhotovitel

Mgr. Michal Gerža

Sedloňov 133, 517 91 Deštné v Orlických horách

e-mail: gerzamichal@centrum.cz, tel. 776 829 741

IČ: 72804602

www.botaniknavolnenoze.cz

zpracováno květen – říjen 2016

4. Použité prameny

- AOPK ČR, NDOP (nálezová databáze ochrany přírody). [on-line databáze; portal.nature.cz].
- Faltysová H. (1990): Lázně Bělohrad - louky J a JV bažantnice a její okraje. Soupis druhů ze dne 12. 6. 1990. Ms., depon. in Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Odbor životního prostředí a zemědělství, Hradec Králové.
- Grulich V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. Preslia 84: 631–645.
- Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. et Lustyk P. [eds.] (2010): Katalog biotopů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- Chytrý M. [ed.] (2007): Vegetace České republiky 1. Travinná a keříčková vegetace (Vegetation of the Czech Republic 1. Grassland and heathland vegetation). – Academia, Praha.
- Chytrá M. [ed.] (2011): Vegetace České republiky 3. Vodní a mokřadní vegetace (Vegetation of the Czech Republic 3. Aquatic and wetland vegetation). – Academia, Praha.
- Chytrý M. (ed.) (2013): Vegetace České republiky 4. Lesní a křovinná vegetace. Academia, Praha.
- Kubát K., Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. & Štěpánek J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. Academia, Praha.
- Prausová R., Chrz A., Mikátová B. et Lobová J. (2007): Plán péče o PP Bělohradská bažantnice na období 2007–2016. Ms., depon. in Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Odbor životního prostředí a zemědělství, Hradec Králové.

Přílohy

Příloha 1: Soupis druhů zjištěných v roce 2016

Příloha 2: Rozšíření vybraných druhů rostlin v PP Bělohradská bažantnice v roce 2016